

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кравченко Е.

Студентка факультету економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Анотація. Досліджено проблеми підвищення ефективності праці. Розглянуто існуючі фактори впливу на ефективність праці за рівнями управління (особистісний, підрозділу, колективний та державний).

Ключові слова: ефективність, виробництво, трудовий потенціал, фактори ефективності, показники ефективності, прибуток.

Однією із необхідних умов економічного розвитку підприємства та держави в цілому зростання показників ефективності праці. Економічне зростання можливе за умови створення мотиваційної системи, яка здатна спонукати персонал до ефективної праці. Остання є критерієм ефективності виробництва як на макроекономічному рівні, так і на рівні підприємства. Низький рівень обсягів виробництва на підприємстві, невиконання заробітною платою стимулюючої та відтворювальної функцій обумовило вирішення проблеми підвищення ефективності праці.

Таким чином, зусилля науковців і практиків повинні бути спрямовані на створення ефективного механізму регулювання ефективності праці на всіх рівнях управління, а саме на рівні підприємства. Заробітна плата повинна стати основним стимулом для підвищення продуктивності праці й на цій основі – ефективності виробництва. У зв'язку з цим актуальним є дослідження питань підвищення ефективності праці, відповідно до вимог виробництва з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів працівника, засобами матеріальної мотивації персоналу.

Проблеми підвищення ефективності праці персоналу знайшли відображення в дослідженнях вчених: Н. І. Верхоглядової [1], Н. Л. Гавкалової [3], Т. А. Говорушко [4], О. В. Мороз [5], Г. В. Назарової [6], О. А. Небилиці [7], М. М. Салун [8], О. О. Ястремської [10] та інших.

Разом з тим, аналіз наукових публікацій та практика господарювання підприємств свідчить про те, що недостатня увага приділялася саме

ефективності праці порівняно з ефективністю виробництва.

У сучасних умовах жорсткої конкуренції для економічного розвитку підприємств машинобудування в Україні, перш за все, необхідним є:

- дослідження й обґрунтування категоріального апарату стосовно ефективності праці;
- проведення аналізу ефективності праці в динаміці;
- визначення напрямів підвищення ефективності праці засобами матеріальної мотивації персоналу на підприємстві.

Існує багато наукових підходів щодо визначення «ефективності». Н. Л. Гавкалова [2, с. 14] виділяє чинники, які зумовлюють розгляд проблеми ефективності дослідниками усіх часів:

- обмеженість економічних ресурсів і нерациональність їх розподілу;
- прагнення суб'єктів господарювання до організаційного розвитку й отримання максимального ефекту, при цьому питання оптимізації організаційних структур, поведінки, мотивацій персоналу виходять на перший план;
- намагання створити передумови для інтеграції економіки окремої країни у світову господарську систему;
- намагання створити передумови для інтеграції економіки окремої країни у світову господарську систему;
- умови адаптації підприємства до умов інтеграції та глобалізації.

Ефективність праці – це багатоаспектна економічна категорія, кожен з аспектів якої розкриває окремі її сутнісні сторони і виражається у менш місткій категорії:

- продуктивність праці;
- продуктивна сила праці;
- якість праці;
- результативність праці тощо.

Використання поняття «продуктивності праці» в його традиційному розумінні є вже недостатнім для оцінки результатів праці на сучасному етапі економічного розвитку.

Проблема підвищення ефективності праці може бути вирішена тільки в результаті активного використання всього комплексу макро- і мікроекономічних факторів, у тому числі:

- впровадження досягнень науково-технічного прогресу (НТП);
- зміни структури виробництва і зайнятості;

- зростання інвестиційної та інноваційної активності;
- поліпшення якісного складу робочої сили;
- удосконалення організації виробництва;
- удосконалення методів управління.

Одним з основних засобів підвищення ефективності праці є розробка і впровадження дієвого механізму стимулювання ефективності праці, що органічно поєднується та ефективно взаємодіє з господарським механізмом підприємства, галузі та економіки, внутрішнім і зовнішнім ринком.

Ефективність праці, як критерій ефективності виробництва, визначає основні параметри підприємства:

- позицію підприємства на ринку (конкурентоспроможність);
- якість продукції;
- рівень витрат;
- якість життя працівників;
- зайнятість;
- рівень кваліфікації працівників.

Мета власника засобів виробництва полягає в максимізації продукції при мінімумі витрат на її виробництво, що може бути виражене у формі зростання ефективності виробництва. Мета найманих працівників виражається у зростанні оплати праці.

Керівництво промислового підприємства повинно визначати оптимальні співвідношення при розподілі чистого прибутку між капіталізованою частиною чистого прибутку, що спрямовується на здійснення інвестиційного розвитку виробництва в плановому і базовому періодах, і споживаною частиною чистого прибутку, що спрямовується на матеріальне стимулювання та соціальний розвиток персоналу відповідно планового і базового періодів.

Проведена класифікація дозволяє визначити систему показників оцінки ефективності праці у загальній ефективності діяльності машинобудівних підприємств.

Система показників оцінки ефективності праці дозволить визначити рівень та характер впливу розглянутих факторів, що дуже важливо для вирішення проблеми підвищення ефективності праці на промисловому підприємстві.

Важливим для підвищення ефективності праці є визначення рівня і характеру впливу на ефективність праці розглянутих факторів. Необхідним є

формування системи показників ефективності праці. Процес підвищення або зниження результатів діяльності можна прослідкувати за допомогою аналізу показників ефективності виробництва.

Розглянемо існуючі системи показників, які запропоновані відомими вченими-економістами.

А. В. Шегда [9, с. 364] виділяє у системі показників ефективності виробництва такі групи показників:

1. Ефективності використання основних фондів:
  - фондівіддача;
  - фондомісткість;
  - рентабельність основних фондів;
  - коефіцієнт інтенсивного використання обладнання;
  - коефіцієнт змінності обладнання.
2. Ефективності використання оборотних фондів:
  - коефіцієнт оборотності;
  - коефіцієнт завантаження;
  - тривалість обороту;
  - рентабельність оборотних фондів.
3. Ефективності використання праці (трудових ресурсів):
  - продуктивність праці;
  - трудомісткість продукції;
  - фондоозброєність;
  - зарплатомісткість продукції.
4. Ефективності використання капітальних вкладень:
  - коефіцієнт ефективності капітальних вкладень;
  - термін окупності капітальних вкладень;
  - зведені витрати.
5. Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства:
  - норма прибутковості;
  - рентабельність продукції;
  - коефіцієнт ефективності застосовуваних ресурсів.

Таким чином, досліджено проблеми підвищення ефективності праці. У процесі дослідження встановлено, що економічне призначення підприємства – виробництво матеріальних благ і надання послуг. Причому в умовах дефіциту ресурсів кожне підприємство повинно ставити за мету досягнення

максимального результату при мінімальних витратах матеріальних, фінансових і, в першу чергу, трудових ресурсів. Розглянуто існуючі фактори впливу на ефективність праці за рівнями управління (особистісний, підрозділу, колективний та державний). Запропоновано класифікацію факторів впливу на ефективність праці на підприємстві за наведеними рівнями.

На основі методу експертних оцінок запропоновано систему показників, яка враховує вплив факторів, що діють на державному, колективному, підрозділу, особистісному рівнях. Використання вдосконаленої системи показників для оцінки ефективності праці дозволить підвищити рівень управління економічними процесами на підприємстві.

Аналіз показників ефективності праці за рівнями управління в динаміці дозволяє визначити пропорції розподілу прибутку між споживаною частиною чистого прибутку, що спрямовується на матеріальне стимулювання та соціальний розвиток персоналу відповідно у плановому та базовому періодах, і капіталізованою частиною чистого прибутку, а саме тією, що використовується на інвестиційний розвиток у плановому і базовому періодах.

Список використаних джерел

1. Верхоглядова Н. І., Іваннікова Н. А., Лаврінченко О. В. Управління трудовим потенціалом підприємств: монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2007. 283 с.
2. Гавкалова Н. Л. Соціально-економічний механізм ефективності менеджменту персоналу: методологія та концепція формування. Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. 400 с.
3. Гавкалова Н. Л., Власенко Т. А. Управління ефективністю менеджменту персоналу: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 296 с.
4. Говорушко Т. А., Климаш Н. І. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу: монографія. Київ: Логос, 2013. 204 с.
5. Мороз О. В., Міронова О. В., Грабовецький Б. Є. Ефективність праці у моделях розвитку підприємств: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2013. 192 с.
6. Назарова Г. В., Мащенко М. А. Соціально-економічні засади ефективності найманої праці в Україні: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 232 с.
7. Мащенко М. А., Пономаренко О. О. Оцінка ефективності найманої

праці на макро- і мікроекономічному рівнях // Бізнес Інформ. – 2016. – №10. – С. 243–249.

8. Салун М. М., Майстренко О. В. Механізм соціально-економічної мотивації працівника: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. 184 с.

9. Шегда А. В. Економіка підприємства: навч. посібн. Київ: Знання, 2005. 431 с.

10. Ястремська О. О. Визначення факторів соціально-трудових відносин для забезпечення соціально орієнтованого управління підприємствами. Бізнес Інформ. 2014. № 10. С. 203–208.

УДК 338.51

ПРОБЛЕМИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Пічугін Д.О.

Студент факультету Економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Питання проблем інфляції в Україні є досить актуальним на теперешній час. Метою даної доповіді є дослідження динаміки інфляції в Україні протягом 1991–2019 рр. та базових факторів, що впливають на індекс споживчих цін в Україні протягом досліджуваного періоду. Фактори, що впливають на динаміку індексу споживчих цін були згруповані у чотири групи: політичні, зовнішньоекономічні, промислові та соціальні.

Інфляція є складним і комплексним явищем, яке має місце в Україні починаючи зі становлення незалежності нашої держави. Наслідки інфляції мають соціально-економічний характер та пов'язані з безробіттям, проблемою зайнятості населення, рівнем його добробуту, що визначає актуальність даного дослідження.

Цій проблематиці присвячено чимало праць як вітчизняних, так і